

Допрофільна підготовка як невід'ємна складова профілізації шкільної освіти з урахуванням підготовки старшої школи до переходу на новий Державний стандарт

Рівно рік тому ми обговорювали з вами проект Концепції профільного навчання. Але сталося дуже багато змін – змінилася країна, змінився уряд, змінилися ми.... Нова команда у МОН України. Але проблема наша залишиласяАдже хоч як це сумно, але щоразу ми усі переконуємося, що більшість наших старшокласників не вбачають взаємозв'язку між навчанням у школі і вибором професії. Вони навіть не знають, навіщо вчаться, серйозно вважаючи, що ця «мука» потрібна лише вчителям та батькам. Тому, зрозуміло, що завдання школи — не просто розподіляти старшокласників за профільними класами, орієнтуючись на те, що їм подобається чи не подобається, а з ранніх літ індивідуально працювати з кожною дитиною, допомагати їй визначитися в житті, у професії...

...Сьогодні близько 85% випускників вузів визнає, що обрали не ту спеціальність...

...Кожен третій випускник вузу реєструється у центрі зайнятості

Зараз парламентський комітет з питань науки і освіти працює над новим законом про середню освіту. Передбачається багато змін (стаття в інтернетвиданні «Як спасти українську школу» від 29 липня 2014р (коментарі Павла Полянського- заступника міністра освіти і науки, Лілії Гриневич – голови профільної комісії з питань освіти, голови асоціації директорів шкіл м. Києва та інших...)) **Водночас іде активне обговорення на сайті МОН проекту уже нової редакції Концепції профільного навчання (червень 2014, сайт МОН України, рубрика «Громадське обговорення»- рекомендую взяти участь у обговоренні і вам: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1402388614/>), яка розроблена у відповідності нового Державного стандарту старшої школи**

«Профільне навчання – як альтернатива сірості і стандартності... У Німеччині, зокрема, а й інших європейських країнах в обов'язковий перелік входить максимум 8, а не 20, як у нас, предметів, а більшу частину навчального часу займають заняття з основного профілю»

У проекті Концепції профільного навчання:

Інваріантний складник змісту і вимоги до рівня його засвоєння визначає Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти.

Передбачений ним зміст у межах відведеної Базовим навчальним планом кількості годин на його засвоєння реалізується системою базових навчальних предметів і курсів. **До базових навчальних предметів належать такі:** *українська мова, література, іноземна мова, історія, суспільствознавство, математика, природознавство, технології, мистецтво, фізична культура і здоров'я.* **Базові навчальні предмети “Мистецтво” і “Технології” вивчаються за рахунок годин, передбачених Базовим навчальним планом на цикл обов’язково-вибіркових предметів.**

Кожен базовий навчальний предмет в умовах профільного навчання може вивчатися на рівні, визначеному Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти (рівень стандарту), або глибше і ширше – на профільному рівні¹. Зміст і вимоги до засвоєння базових предметів для кожного з цих рівнів визначають навчальні програми, розроблені й затверджені в установленому порядку.

На рівні стандарту базовий навчальний предмет може вивчатися як інтегрований курс або як курс, побудований за модульним принципом, де кожен модуль реалізує визначений стандартом зміст відповідного компонента освітньої галузі. Якщо один із компонентів змісту галузі реалізується у вигляді профільного предмета, то з програми курсу цей зміст вилучається. Вивільнені при цьому навчальні години спрямовуються на курси за вибором (спецкурси і факультативи).

На профільному рівні базові навчальні предмети можуть бути реалізовані у вигляді таких профільних предметів:

Освітня галузь	Базові предмети (рівень стандарту)	Профільні предмети (профільний рівень)
Мови і літератури	Українська мова	Українська мова
	Література	Українська література Зарубіжна література
	Іноземна мова	Іноземні мови (англійська, німецька, французька, іспанська тощо)
Суспільствознавство	Історія	Історія України Всесвітня історія
	Суспільствознавство	<u>Варіант 1</u> Основи філософії Правознавство Основи економіки <u>Варіант 2</u> Інтегрований курс "Людина і суспільство"
Математика	Математика	Алгебра Геометрія

Освітня галузь	Базові предмети (рівень стандарту)	Профільні предмети (профільний рівень)
Природознавство	Природознавство (загальноприродничий, фізичний, біологічний, хімічний, географічний, астрономічний компоненти)	Фізика Біологія Хімія Географія Астрономія
Технології	Технології (інформаційно- комунікаційний і технологічний компоненти)	Інформатика Проектування і технології
Мистецтво	Мистецтво	Художня культура Мистецтво (спеціалізація за видами: музичне, образотворче, хореографічне тощо)
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура і здоров'я	Фізична культура (зі спеціалізацією за видами спорту) Основи здоров'я

Варіативний складник змісту профільного навчання поряд із інваріантним слугує повноцінній реалізації його завдань і водночас є основним засобом індивідуалізації навчання

Зміст профілю навчання реалізується у відповідній системі навчальних предметів і курсів, що має такі складники: 1) базові навчальні предмети, які вивчаються *на рівні стандарту*; 2) профільні предмети (таких предметів реально не може бути більше трьох; як правило, їх два); 3) курси за вибором.

Загальноосвітній навчальний заклад залежно від освітніх потреб учнів, побажань їхніх батьків, своїх кадрових і матеріально-технічних можливостей формує відповідний профіль навчання, визначаючи набір профільних і непрофільних предметів та доповнюючи решту варіативного складника змісту навчання обраними спецкурсами і факультативами у межах гранично допустимого навантаження учня, передбаченого Базовим навчальним планом загальноосвітніх навчальних закладів II-III ступенів.

За наявності необхідних умов і бажань учнів можливості профільного навчання можуть бути використані для професійної підготовки старшокласників. Для цього формується відповідний профіль навчання, де набуття професії здійснюється за рахунок годин, відведених Базовим навчальним планом на варіативний складник змісту освіти.

За відсутності необхідної кількості учнів для формування класу, профільне навчання може здійснюватися за індивідуальними планами і програмами, у тому числі за дистанційною формою навчання або у формі екстернату.

На базі опорної старшої школи, яка має необхідну навчально-матеріальну базу й кадрове забезпечення, можуть створюватися міжшкільні класи (групи) для вивчення учнями навколишніх навчальних закладів профільних предметів і спеціальних курсів.

Неодмінною умовою успішної реалізації Концепції є **здійснення допрофільної підготовки** у всіх загальноосвітніх навчальних закладах, які забезпечують базову загальну середню освіту. Основним її результатом має бути сформована готовність учнів до усвідомленого визначення подальшої профілізації навчання, що ґрунтується на даних, здобутих у процесі всебічної психодіагностики учня, моніторингу його успішності, системної профорієнтаційної і профконсультаційної роботи тощо.

Допрофільна підготовка є важливим ланцюгом в ланці «школа – ВНЗ», «школа – ВПТНЗ» , «школа – початкова професійна освіта». Виокремлено чотири періоди професійного становлення фахівця: попередній (етап допрофільної підготовки, профільної орієнтації); проміжний (етап формування академічних і прикладних здібностей, пов'язаних зі специфікою профілю навчання); підготовчий (етап професійного навчання особистості за певною спеціальністю); основний (період початку реальної професійної діяльності).

Допрофільна підготовка повинна починатися зі спланованих дій з інформування учнів та їхніх батьків про освітні можливості територіально доступної їм освітньої мережі. Школярі та їхні батьки повинні отримати відомості про різні навчальні заклади загальної, професійної освіти, де учні зможуть продовжити освіту після базової школи. Доцільно проводити шкільні, міжшкільні олімпіади, дні відкритих дверей, видавати інформаційні матеріали, які знайомлять учнів із специфікою вимог і особливостями профільного навчання в різних освітніх закладах району.

Інформаційна робота повинна стати «змістовною подорожжю» для учнів по освітній території, для чого необхідно спланувати відповідний маршрут, форми, дати, конкретні домовленості про час і форми заходів з керівниками освітніх установ. Частина часу, ймовірно кілька годин в цілому, слід буде передбачити на внутрішкільну (урочну або лекційно-семінарську) складову інформаційної роботи, коли необхідно буде відповідати на запитання учнів, узагальнювати отриману ними інформацію